

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Me'or ha-golah

Lehmann, Marcus Lehmann, Marcus

Ṽilna, 650 [1889 oder 1890]

המלש אמכ ו.

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9244

כסא שלמה

כשוב רבי גרשם מארמון הקיסר לביתו, ותצאנה שתי נשיו לקראתו לקדם פניו. "מהלל שם ה'"! קראה דבורה אתרי אשר ספר להן רבי גרשם: כי בטל הקיסר את פקודתו לגרש את היהודים. "מהלל שם ה'! אשר בחר בך להיות למלאך מושיע את עמו ישראל מצרתם ומצוקתם".

מעליטמא התרישה ותדום, כי תרה לה עד מות על דבר אשר לא לקח רבי גרשם את מתנת הקיסר חמשים אלף שקלי-זהב. מה מאשרה היתה — חשבה בלבה — לו השיגה הון עתק כזה, כי אז הלא תוכל לפזר ולהויל כסף למכביר למען מלא את כל חשק לבה במלבושי כבוד נזמי זהב ועדי עדיים, ומה מנה יהלוך אם בני עמה תחת שואה יתגלגלו בהגרשם מן הארץ, אם רק באהליה יפרה שלום וירבה טוב וכבוד, נחת שלחנה ימלא דשן ורעה אליה לא תאנה, על כן התרישה ולא ענתה דבר מכאב לבה הנפעם.

"ואת מעליטמא" שאל אותה רבי גרשם "הלא יעלו לבך ותשמחי אלי-גיל בני עמך ותודי להי חסדו כי האיר פניו אלי וירצה את פועל ידי?"

"אמנם כן" ענתה מעליטמא בתלונה, "בכל זאת הלא יכול הפלי באויל לתת לך גם את פרשת הכסף אשר אמר לשקול על ירך".

"הרגעי נא בתי ושובי למנוחיכי" דבר רבי גרשם בחן שפתים, "בביתי לא יחסר דבר ובעזרת ה' אמלא כל משאלותיך". מעליטמא לא ענתה דבר, אך בקרב לבה שמרה עברתה לאישה על אשר מאן לקחת מיד הקיסר עושר רב כזה, כי דק זאת כל ישעה נחפצה תחת השמש לרדוף הון ולבקש

עושר למען תוציאם ללא הועיל במלא חפנים עמל ורעות רוח להשיג מאווי לבה ומשאלות עיניה אשר היא זונה אחריהן. רבי גרשם בקר פעם בפעם את ארמון הקיסר, לחקור ולדעת את שלום הנסיכה טעהאדארא אשר הצילה מרדת שחת בדמי ימיה, ויהי היום וימצא בחדר טעהאדארא את דודה הקיסר באויל אשר קדם פניו בפנים מאירים וישאלהו לשלום. "הגידה נא לי, רבי" אמר הקיסר אליו, "האם למדת גם את התלמוד?". "כן הדבר, אדוני המלך". "מה הוא תוכן ספר התלמוד?". "בתוך התלמוד אצורה התורה המסורה לנו בעל פה". "פליאה דעת ממני ונשגבה לא אוכל להבין דבריך, כי נסתרו ממני; בארם נא לי איפוא באר היטב".

"בהגלות נגלות כבוד ה' על הר סיני ומוריה ללמד את בני ישראל תורה ומצות חקים ומשפטים, מסר למשה אבי הנביאים רק את ראשי המצות ויסודותיהם כתובים על ספר, אך באורי המצות לכל פרטיהם מסר ה' למשה בעל פה, והוא מסר אותם לאנשי דורו והם לדורות הבאים אחריהם באין מפריע הסדר עד זמן הרבן בית מקדשנו השני, אשר אז היתה עת צרה ליעקב אין כמוה ובני ישראל נפזרו לכל עבר ורוח וגלו לכל הארצות, ומיראת חכמי התעודה פן תשתכח התורה המסורה היא תורה שבע"פ מישראל, על כן כתבו גם אותה על ספר, למען תעמוד עולם ועד; הספר הזה הוא הנקרא בשם "תלמוד". אמנם לבד פרטי המצות נמצאים בו גם דברי חכמה ומדע הרבה, ידיעת מקרי התבל, מחקר קדמוניות, ולמודי מוסר ומדות וגם תולדות אבותינו הקדושים ויקר מפנינים ערכו".

"האם יודיע התלמוד דבר גם ממלאכת כסא שלמה?". "התלמוד לא יספר לנו מזה אבל ידענו את הדבר הזה מפני ספרים אחרים אשר יתיחשו גם הם אל התלמוד". "התוכן

לספר ולהאר לי את הוד הכסא וגאון תפארתו?". "אדוני המלך! יכול אוכל". "אם כן איפוא עשה זאת, כי נכסף נכספתי לדעת שורש דבר נמצא במלאכת הכסא".

"את הכסא הנפלא הזה בנה הירם בן אשה אלמנה מצר בחכמה רבה בתבונה ובדעת. כל הכסא נבנה מזהב סגור ויקר מאד אשר הובא באניות מארץ אופיר, אף קלעהו בפטורי ציצים ופרחים ובאבנים יקרות נפך ספיר ויהלום. שנים עשר אריות זהב עכדו לעמת שנים עשר נשרי זהב, רגל ימין האריה האחד נגע בכנף השמאלי של הנשר האחד אשר ממולו, כלם יחד נשאו עליהם את הכסא. שש מעלות לכסא, ועליהן יעלה המלך שלמה למקום מושבו. על המעלה הראשונה חנה שור העשוי מזהב טהור ולעמתו רבץ אריה זהב; על המעלה השנית עמד זאב זהב ולעמתו שש כבשים זהב, על המעלה הרביעית נשר זהב עם תפי זהב. על המעלה החמישית עמדה התול זהב ולעמתה תרנגול זהב, ועל המעלה השישית יונה זהב וממולה נץ זהב. על ראש הכסא עמדה יונת זהב ובפיה אחזה נץ זהב. ואף מנורת זהב טהור היתה שם ושבעה קנים יוצאים ממנה ועליהם הרותים שמות האבות והנביאים אשר חיו בדורות הראשונים לפני המלך שלמה, ובצעוד המלך על המעלה הראשונה אז קמו השור והאריה מרבצם ויגעה וישאג בקול נאור ואדיר, וכה נהכו וישאגו כל החיה וכל הבהמה בנגוע המלך בכף רגלו בקצה המעלה אשר עליה הם הונים, אך כאשר עלה המלך וישב על מקום מושבו, התרישו כלם וידומו, ורק הנשר ממעלה הרביעית הגביה עוף ובפיו נשא את כתר שלמה ויתן אותה על ראש המלך, וכה רחף ממעל לראש המלך מלמעלה עד אשר קם המלך ממושבו; אז שב הנשר ויסר את הכתר מעל ראש המלך וישיבה למקומה, כל החיה וכל

הבהמה וכל צפור וכל כנף קמו מרבעם וממקום מנוחתם ,
 נהמו וישאגו , שָׁרְקוּ וַיִּצְפְּצְפוּ עַד אֲשֶׁר עֹזב הַמֶּלֶךְ אֶת הַכֶּסֶא" .
 "הפלא ופלא ! קרא הקיסר ברגשות לבב בכלות ר' גרשם
 את דבריו , "הפלא ופלא ! אשרי המלך שככה לו ואשר לו
 מפעל יקר מרום ונשגב כזה . אך את אשר אחזה לי אני ,
 כי בלא עזרת הרוחות וכחות הנעלמים אשר סרו כָּלֵם
 למשמעת המלך שלמה , אין לאל יד אנוש להוציא כלי יקר
 כזה למעשהו !"

"כדבריד כן הוא ארון ומלך , אך גם בחכמת בני
 אדם יסודתו , כי בתוך הכסא נכונו אופנים וגלגלים שונים
 בחכמה רבה מעשה ידי חכמי חרשים , ורוח האופנים בחיות
 אשר על מעלות הכסא, ובנגוע כפות רגלי המלך בכסא התנועעו גם
 החיות ויתנו קול" . "ואולי תוכל גם אתה חכם לב לעשות כסא
 כזה ?" . "אאמינה כי בישועת ה' אוכל לעשות כסא כמוהו" .
 "הה ! מי יתן ותעשה לי כסא כזה , או איטיב עמך כיד
 מלכותי הטובה עלי וכעל גמולות אשלם לך שכרך חֶלֶף עבודתך ,
 וכבוד גדול אֵין־יִקָּר . — אשר מעולם לא נחל אָמֵן כבוד
 ויקר כזה — אנחילך" . "אמנם אדוני רב חסד , תנה אל לבך
 כי בימינו אלה לא ימצא זהב אופיר בהמון רבה כבימי שלמה .
 כסא המלך החכם שקל הרבה ככרי זהב טהור , ואין מלך
 על פני האדמה בזמן הזה אשר תמצא ידו לאסוף עפרות
 זהב כמשקל כביר כזה הדרוש למלאכת הכסא" . "הצדק אתך
 אבל אולי יוכל להעשות מכסף ?" . "גם מכסף יוכל להבנות, אדוני
 המלך !" . "היש את נפשך לבנות לי את הכסא ?"

"לעשות רצונך אדוני המלך הפצתי ותשוקתך תשמר
 רוחי . אפס בטרם אקרב אל המלאכה נאלץ אנכי להגיד לך
 אדוני מלכי מראש : כי שרי מלכותך לא יחשבו אתי את
 משקל הכסף אשר אקח למלאכת הכסא , כי להוציא את

המלאכה

(פאזה'ג)

המלאכה הכבדה והכבודה הזאת לפעלה דרושים לי עוזרים
ופועלים רבים אשר יעשו מלאכתי אתי, ואני לא אוכל לשים
עיני על כל אחד מהם לבל ישלח בגנבה ידו לקחת
מעט מן הכסף לשימו בכליו, ומלבד זאת דרוש הכסף לבוא
בכור המצרף לטהרו מסיגיו וגם זאת ימְעִיט את משקל הכסף
מאשר ישקל בעת יתן על ידי.

"אל תירא ואל תחת, רבי! חלילה לי מחשוד אותך
בדברים נקלי הערך כאלה, אך מהרה נא להחל מלאכתך
ואני אצוה על עושי רצוני כי ימלאו כל משאלותיך ויתנו על
ידך כסף למכביר כאער תשאלך נפשך, אך תחיש מעשיך
ביד חרוצים חיש מהר, כי אין מעצור לתשוקתי וחפצי לשבת
על כסא המלך החכם שלמה".

בעוד ימים אחדים הוכן בית מלאכה גדול בעד רבי
גרשם על פי פקודת הקיסר, והוא שכר לו אמנים חקרי לב
ופועלים רבים ונפלאים אשר ידם תכון עמו במלאכתו הגדולה
אשר לפניו, וסוכן גנזי הקיסר שקל על ידו כסף תועפות מבית
האוצר ככל אשר אמר אליו רבי גרשם.

יומם ולילה עשה רבי גרשם מלאכתו באמונה ובחריצות
נפלאה לבנות את הכסא הנאדר ביפעת הודו, כי דברי
הקיסר חזקו עליו, ובכל יום ויום בא הקיסר בגאון הודו
וכבודו בלויית שריו רואי פניו לבקר את בית המלאכה
ולראות בעיניו את חליכות מלאכת הכסא, וכל אשר יספה
המלאכה לבוא עד קצה, כן רבתה שמחת הקיסר ותעלוונה
כליותיו, כי בקרוב יוכל לשבת על כסא נפלא כזה הנערץ בין
מלכי ארץ. בכסא הזה דמה להתגדל ולהתגאות בעיני צירי
המלכים והעמים הפראים עבניו המבקרים כפעם בפעם בהיכל
מלכותו, למען אשר בשובם לארצם יספרו ממנו נפלאות כי
פרשת כבודו ותפארת גדולתו עד אין חקר תְּנֶה וממעל לגבול

הם והקיסר באזיל לא עשה דבר וחצי דבר במרם התיעץ
 רבי גרשם וידרוש את עצתו, כי היו דבריו נכונים כאשר
 לא איש בדבר האלהים. — הסרים יאהאן נמלא חמה וזעם
 רבי גרשם אף אימתה ופחד נפלה עליו בראותו את כל
 ברים האלה, יען לבו נבא לו מראש ויחש עתידות לא
 שת לו כי רבי גרשם אשר שנאת מות ישנאהו יהדפחו
 עמו וימלא מקומו להיות יועץ הקיסר, כי אם גם עתה
 הם כלה מלאכת הכסא הוא מוצא חן בעיניו ומפיק רצון ממנו
 כי לעצתו ייחל, ומה מאד ייטיב הקיסר חסדו עמו וינשאהו
 כלותו מלאכתו הנפלאה? !

ויהי היום וישאל הקיסר — בפני יאהאן — את רבי גרשם
 דבר אנשי ביתו ומשפחתו, ויספר לו רבי גרשם את כל
 דות אותו, תהלוכת ביתו ומשפחתו, כי יליד מעטץ אשר
 דפת המדינה הוא, וכי שתי נשים לו אשר שם האחת
 דה בת רבי ליאון רב לעדת ישראל במאיניץ, ושם השנית
 יטמא בת מנחם הרוכל מקאנסטאנטינאפעל הנרצח בליל
 בערה הגדולה. כשמוע יאהאן את שם מעליטמא התפלץ
 ויפטר ממקומו. איפה שמע את השם מעליטמא, האם
 זאת היא הנערה העבריה אשר אהב אותה מיכאל
 אפלאנאניען? חי אני כי היא היא האשה! אמר יאהאן
 בו, ועתה אחבה נא כמעט קט אולי תִּדְרֹשׁ הַתְּגִלוֹת הַתְּעִלוּמָה
 ת לחפצי, ועל ידי האשה הזאת אצוד במכמרתני את איש
 מי זה ואפילהו למשוואות נצח. בערמתי אשים מועקה במתניו
 ויכל קום.

כה בן אדם תגיענה, כאשר ראו בעיניהם את כל אלה, ובעקב הרבר הזה קוּתה נפשו כי מפני שמו יתתו מריביו וברך לפניו יכרעו, ולא ירהבו עוד עז בנפשם להסיג גבולות ארצו ולגזול מנוחתו ושלות יושבי ממשלתו.

בין כה וכה ומלאכת הכסא הרחיבה גבולותיה מאד; יותר ממאה פועלים חכמי לב עושי במלאכה יומם ולילה באין הפוגות ככל אשר הורה אותם בחכמה ודעת האמן הגדול רבי גרשם, ובהיותו מנצח על העושים במלאכה והעמיק חקר לבוא עד כרום קץ השלמות בעבודה זאת וישם כל מעיניו בה לפאר פעלתו, לא שם לבו להתבונן כי בין מספר רב בעלי המלאכה נמצאו גם בעלי תרמית ומרמה אשר שלחו את ידם בכסף. גנבו, וישימו בכליהם, גם מהכסף הרב אשר קבל מאוצר הקיסר הגה סיגים הרבה ממנו לצויפו ולזקקו וימעיטו את משקלו, אך בכף רבי גרשם לא דבק מאום מכל ההון העצום המפקד על ידו, רק שכר הפועלים ולחם ביתו נתנה לו מיד סוכן בית האוצר במדה ובמספר ואל הכסף אשר לכסא לא התחשב.

בכל משך זמן המלאכה לא היו עתותי ר' גרשם בידו לקבוע עתים לתורת התלמוד ולהשתעשע עם בני ביתו, כי מלאכת הכסא אשר נמלה עליו להוציאה לפעלת ידים הפריעה את כל מחשבות לבו ומזמותיו ויהי תמיד תפוש ברוב שרעפיו בקרבו וידיו היו מלאות עבודה רבה יומם ולילה.

בכל עת בוא הקיסר לבית המלאכה נדברו יחד רבי גרשם והקיסר וישתעה עמו באהבה וידידות, ומלבד אשר דבר עמו נכבדות בענינים שונים בדברי השגל ותהלוכת מלאכת הכסא ישתומם על כחו כי רב במלאכת מחשבת זאת, עוד הוסיף להתפלא ולהשתומם על חכמתו הנשגבה בחכמת המדינה ומשפטי העמים והלשונות ורוחב תבונתו ואומץ לבו. לא ארכו